

nu este făcută în dreptul datării la p. 123—124 și respectiv 126, din lucrarea autorului suedez, creîndu-se impresia că aceste datări ar aparține autorilor.

Lămpile alungite, lucrate cu tiparul (*lampes moulées alongées*) merg, tipologic, la autorii francezi, după tipurile 18, 19, numai cronologic. Lămpile lucrate cu tiparul, alungite, se leagă tipologic numai cu tipurile 18 și 19 de la Vessberg, tipul 20 raportîndu-se numai la lămpile „en galette”.

Cele cîteva greșeli și neatenții nu micșorează calitățile lucrării lui Th.-J. Oziol și J. Pouilloux, care reprezintă un început valoros al publicării materialului de la Salamina.

Evidențiind încă o dată succesul și utilitatea lucrării, așteptăm cu interes și următoarele volume.

C. Iconomu

Grace Simpson D. Phil., *Britons and the Roman army; a study of Wales and the Southern Pennines in the 1st-3rd Centuries*. Gregg Press Limited, ed. I, 1964, ed. a II-a, 1966, Germany, 191 p., 24 planșe.

Această lucrare reprezintă o reconsiderare critică și sintetică a istoriei militare a două regiuni, Wales și Pennines, ale provinciei romane Britannia. Autoarea reia cu seriozitate și îndrăzneală în discuție datele arheologice, epigrafice și numismatice ce constituie singurele izvoare care pot lămuri istoria acestor regiuni, neglijate de istoricii antici ale căror opere ne-au parvenit.

G.S. pornește la această întreprindere de la constatarea că multe din ipotezele, în general acceptate de cercetătorii englezi, au la bază o interpretare preconcepțată și oarecum statică a izvoarelor și caută să le pună sub semnul întrebării, oferind noi sugestii mai apropiate, în acest moment al cunoașterii, de realitatea istorică.

Organizarea materialului este făcută după un plan deplin logic, ce servește perfect pledoaria pentru ipoteza că Wales și Pennines vor fi în permanență, în secolul al II-lea apărute de armata romană, frământările băștinărilor nepermițînd părăsirea fortificațiilor.

O introducere destul de amplă desfășoară, în rezumat, istoria regiunilor Wales și Pennines așa cum apare din interpretările moderne. Ca o prelungire a acestei luări de contact cu problemele ce fac obiectul lucrării — capitolul

11, *British military history*, trece în revistă unele disonanțe între interpretările istoriografice și datele reale.

Capitolul III pune în discuție *Methods of dating by coins and pottery*, G. S. folosind experiența acumulată în studiul ceramicii comune și de lux din Gallia (în colaborare cu S. A. Sanfield, *Central Gaulish Pottery*, Oxford, 1958) propune o nouă datare a materialului ceramic descoperit în Britania sud-vestică, exprimîndu-și rezervele față de încadrarea cronologică a unor complexe doar pe baza monedelor descoperite. Ca urmare a cercetărilor comparative minuțioase asupra ceramicii din Wales și cea din forturile de graniță poate conchide încadrarea acesteia în epoca Hadrian și Antoninus Pius, deși pentru acești împărați lipsesc descoperirile numismatice.

Absența monedelor hadrianice și antoninice în castele din Wales și Pennines a condus la închegarea unor ipoteze ce o explicau printr-o totală sau numai parțială părăsire militară a regiunilor de către Hadrian și Antoninus Pius; aceste ipoteze sînt trecute în revistă cu momentele lor principale în capitolul IV sugestiv intitulat: *Crystallization of a period*. Aici intervine G. S., introducînd în discuție punctul său de vedere asupra izvoarelor materiale cunoscute, privind fortificațiile din

Wales și Pennines, demonstrând destul de convingător că nu sînt suficiente temeiurile pentru a data reconstrucția generală în piatră a castrelor în timpul domniei lui Traian, ba mai mult chiar, că fazele surprinse la Gelligaer și în alte castre, greșit au fost considerate ca etape ale construcției, doar pentru a le încadra în scurtul răstimp de existență ce li se acorda conform ipotezelor evacuării. Cercetătoarea combate ambele teze ale evacuării și a ocupării atenuate, atrăgînd atenția asupra îndestulătoarelor mărturii ale unei permanente stăpîniri militare a lagărelor din Wales și Pennines în epoca antoniniană (capitolul V, *The Antonine period*).

În capitolul VI, *The strength of the roman army in Britain*, sînt comentate pe larg posibilitățile armatei romane la mijlocul secolului al II-lea e.n. de a acoperi toată rețeaua de fortificații de graniță și din interior și măsurile luate de comandamentul roman pentru ca același efectiv să poată face față sporirii sarcinilor implicate de construcția valului lui Antoninus.

Autoarea extrage din analiza resturilor materiale, ce-i stau la îndemînă, mobilurile economice și militare (acestea din urmă pro-

vocate de refuzul populației băștinașe de a se încadra în viața provincială romană) ce impun armatei romane menținerea controlului militar din Wales și Pennines, și exclud posibilitatea însărcinării autohtonilor din cetățile de munte (hillforts) cu paza acestor regiuni.

În încheiere, Wales și Pennines — flancul provinciei Britannia — sînt privite ca o parte integrantă a acesteia, rețeaua fortificațiilor ce le înțesa fiind garanția dezvoltării liniștite a regiunilor inferioare, puternic romanizate (capitolul VIII, *Roman Wales and roman Britain*).

Deplina adeziune față de atrăgătoarea soluție prezentată de cercetătoarea engleză pentru clarificarea istoriei romane a sud-vestului insulei britanice atîrnă încă de rezultatele viitoarelor cercetări, lucrarea însă se impune ca un exemplu de cercetare sistematică, fără scheme de laborator, obiectivă, coordonată a tuturor știrilor antice, cu scopul întocmirii unei imagini cît mai adecvate a istoriei provinciale romane.

Ioana Bogdan-Cîlănicu